

Zonnepanelen op landbouwgrond in Noord-Nederland

De partijen in de AgroAgenda Noord-Nederland, vragen aandacht voor de effecten van de plaatsing van zonnepanelen op landbouwgrond.

Zoals u weet, hebben de samenwerkende partijen in de AgroAgenda een Kwaliteitsbeeld opgesteld voor de komende jaren. Door gezamenlijk doelen en opgaven te formuleren voor (verduurzaming van) de landbouw, willen we vitale ketens, vitale primaire bedrijven, vitaal platteland en vitale natuur tot stand brengen en behouden.

Een actueel onderwerp is de ruimtelijke invulling van (plattelands) gebied in relatie tot het ontwikkelen van zonneparken. In de Regionale Energie Strategieën (RES), die gaan gelden als regionale uitwerking van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van juni 2019, geven de Noordelijke Provincies onder andere aan welke inzet ze willen doen voor zonne-stroom.

Laten we vooropstellen dat de in het Klimaatakkoord opgestelde doelen door de AgroAgenda Noord-Nederland worden gesteund. Ook heeft iedere individuele grondeigenaar het recht zelfstandig beslissingen te nemen over het gebruik van de grond binnen de hiervoor geldende bestemmingen.

Wij zien echter in de concrete uitwerking van de plannen voor zonnepanelen in landelijk gebied een (potentiele) bedreiging voor de doelen die in het Kwaliteitsbeeld zijn geformuleerd. Als we niet zorgvuldig werken heeft de ontwikkeling van zonneparken een blijvende negatieve invloed op de kwaliteit van het buitengebied en de agri-keten.

We hechten er dan ook aan dat in Noord-Nederland de landelijke voorkeursvolgorde voor het plaatsen van zonnepanelen wordt gevolgd: zonnepanelen eerst op daken en gevels plaatsen, dan op onbenutte terreinen in bebouwd gebied en landelijk gebied met andere primaire functies dan landbouw en natuur. In de praktijk is, in sommige gevallen, aan ontwikkelaars in met name Groningen en Drenthe in onze beleving (te) weinig ruimtelijke sturing gegeven aan de ontwikkeling van grote zonne-parken op het Noordelijke platteland.

Door (gesubsidieerde) prijzen worden grondeigenaren ertoe gebracht landbouwgrond beschikbaar te stellen voor de opwekking van zonne-energie. Het gevolg is -onder meer- dat op diverse plaatsen sprake is van een aanzienlijk aantal hectares landbouwgrond die langdurig aan de teelt van gewassen, zoals suikerbieten en aardappelen, worden onttrokken.

Signaal

De grote toename van de hectares voor zonneakkers heeft (potentieel) een negatieve invloed op het kwaliteitsbeeld voor de toekomst van de Noordelijke agrarische sector, dat samen is opgesteld. Er zal sprake zijn van:

- aantasting van het cultuurlandschap,
- minder biodiversiteit in het agrarische gebied,
- minder vruchtbare grond,
- minder vitale primaire agrarische bedrijven,
- negatieve invloed op de vitaliteit van de agrarische keten, juist in die gemeentes waar de agrarische sector van groot economisch belang is.

Wat vragen wij?

We roepen de overheden in Noord-Nederland op bij de invulling van de zonnestroom-opgaven in het landelijke gebied te borgen dat inhoud wordt gegeven aan de afgesproken voorkeursvolgorde. Dit bij voorkeur in combinatie met een duidelijke sturing op het aantal hectares dat wordt gerealiseerd per provincie en per gemeente.

Bij dat laatste dient in onze ogen meer rekening te worden gehouden met de cumulatieve effecten die de hieronder beschreven opgaven hebben op de kwaliteit van het buitengebied en de impact op de agrofood sector. Te overwegen is om, samen met de betrokken partijen, te komen tot een meer gezamenlijke aanpak, die meer rekening houdt met de belangen van landbouw, landschap en biodiversiteit.

Dit vraagt om heldere en gedeelde Omgevingsvisie, waarin voldoende rekening is gehouden met de hiervoor geschetste belangen. Hier willen wij graag ons steentje aan bijdragen.

Hieronder lichten we onze oproep kort toe.

Impact Agroketen

Voor de (potentiele) impact op de agri-keten is het goed te kijken naar de ontwikkelingen rondom de fabrieken van verwerkende industrie, zoals Royal Beet Company (Suikerunie) en Avebe. De aanvoer van gewassen voor verwerking in die fabrieken geschiedt vooral uit landbouwgronden in de buurt van die fabrieken. Dat sluit overigens ook aan bij het streven naar zo kort mogelijke ketens.

Op dit moment worden of zijn in een aantal gemeentes in de buurt van de verwerkende industrie enkele honderden hectares aan de agrarische bestemming onttrokken. We hebben het bijvoorbeeld, voorzover ons nu bekend is, over gemeentes als Westerwolde (circa 120 ha.), Stadskanaal (circa 85 ha.) , Midden-Groningen (circa 160 ha.), Borger-Odoorn (circa 100 ha.), Coevorden (circa 85 ha.), Emmen, (circa 85 ha.), Hoogeveen (circa 100 ha.), Midden-Drenthe (circa 29 ha.) Op basis van een voorlopige inschatting komen we zeker op tussen de 700 en 800 ha.

De agroketen is van groot belang voor de inkomens van de boeren en hun gezinnen en voor de werkgelegenheid, zeker in de genoemde gemeentes.

Impact ruimtelijke kwaliteit

Er is ook impact op de ruimtelijke kwaliteit. Door onvoldoende ruimtelijke sturing wordt op het platteland verhoudingsgewijs veel hectares gebruikt voor grote zonneparken. Deze worden verspreid over het buitengebied gerealiseerd, terwijl lege bedrijventerreinen soms onbenut blijven. We verwijzen naar de gemeente Hoogeveen als voorbeeld. Door voorwaarden mee te geven aan de ontwikkelaars kan er in en rond de zonneparken ook een plus gerealiseerd worden voor landschap en biodiversiteit, bijvoorbeeld in de vorm van een landschappelijk raamwerk van gebiedseigen landschapselementen.

Impact infrastructuur

De snelle opmars van zonneparken heeft inmiddels tot congestieproblemen geleid op het net. De netwerkbedrijven voorzien grote investeringsopgaven voor uitbreiding die zowel leidend als volgend kunnen zijn op de (toekomstige) opwekprojecten. De netwerkbedrijven vragen ook om meer ruimtelijke sturing en wijzen op de (maatschappelijke) kostenvoordelen van clustering en productie die meer aansluit op de plaatsen waar het gebruik plaatsvindt.